

tillade mig med nogle faa Eksempler at illustrere, hvorledes Retsplejen er der, idet det nemlig er saa, at efter Loven af 26. Marts 1909 vil Retsplejen i alt væsentligt over hele Landet blive saaledes, som den nu er ordnet ved Sø- og Handelsretten, kun at det skriftlige Grundlag vil blive noget mindre omfattende, end det er nu, altsaa en yderligere Forbedring. Det illustreres bedst ved at nævne et Eksempel.

Jeg havde forrige Aar en Sag ved Sø- og Handelsretten. Det var en vigtig og omfangsrig Sag, som drejede sig om mange Penge. Det skriftlige Grundlag blev udvekslet i Løbet af et Par Maaneder, der blev saa fastsat et Retsmøde, vi mødte om Formiddagen Kl. 10, Vidnerne vare tilsagte, og Vidneafhøringen begyndte om et Punkt, som var af Betydning for Sagen, nemlig hvem der egentlig bar Ansvar for et Brev, hvem der havde konciperet det. Vidnerne kom frem, der viste sig Modsigelser, man kunde ikke komme til Klarhed. Men saa kom et af Vidnerne til at sige: Det kunde jo være, at Hansen ved Besked. — Hansen var en i Processen hidtil ganske ukendt Person, var ikke nævnt af Parterne for Sagførererne, vi kendte ham ikke. Nu vilde man i en skriftlig Procedure, hvis den havde gaaet ved en af Landets andre Domstole, have faaet Udsættelse og derefter have fundet denne Mand og indkaldt ham, og det vilde have taget lang Tid. Men her benyttede man Telefonen; man fik hans Adresse og telefonerede efter ham, og medens vi tog en Frokostpause, kom han til Stede. Hans Vidnesbyrd blev fremført, han mødte frem og forklarede, hvad han vidste. Endnu var der Uklarhed til Stede, men min Part var ogsaa mødt i Retten, og skønt Loven intet indeholder om det, lod jeg naturligvis ogsaa ham træde frem for Dommerne og forklare, hvad han vidste til Illustration af det paagældende. Nu var der altsaa i Retten foran Dommerne alle de Personer til Stede, som havde oplevet det, hvorom Dommerne skulde dømme. Med andre Ord, det, der er det vigtigste i en Sag, at det faktiske oplyses saa sandfærdigt og nøjagtigt som muligt, det skete. Det skete derved, at alle Personer, der havde ageret ved den paagældende Lejlighed, stod nu for Dommerens Ansigt. Han kunde udspørge dem, og det hele reproduceres saa godt, som det overhovedet er muligt at reproducere noget. Da saa Vidnerne havde aflagt deres Forklaring, og Sagen var oplyst for Dommerne, tog Sagførererne Ordet. Naturligvis blev Proceduren

meget kort, idet det rent faktiske var oplyst for Dommerne. Efter at Proceduren var sluttet henad Eftermiddagen, trak Dommerne sig tilbage, voterede, og Dommen faldt den næste Retsdag. Det er ingen Overdrivelse, naar jeg siger, at hvis den Sag var bleven procederet for en af Landets andre Domstole, Hof- og Stadsretten i København f. Eks., vilde det have taget aarevis, inden den blev paadømt, inden den blev færdig. Og — hvad værre var — den var aldrig her bleven oplyst for Dommerne saa godt, saa sandfærdigt, som den nu blev og det af den Grund, at det, som Dommerne her have at dømme efter, er kun Papirer, tørre og kedelige, men ganske vist af en Rigdholdighed, der grænser til Overflødighed. Nu dømte Dommerne umiddelbart efter det levende Liv, nu saa de selv, hvorledes alt var passeret. Ellers skulde de have siddet og gransket alle Papirerne, og Sagførererne vilde, inden de vare naaede til Ende med Processen, ganske have mistet Interessen for selve Sagen.

Og jeg vil skildre en af de sidste Sager, som førtes, inden den permanente Voldgiftsdomstol ophørte med sin Virksomhed. Der foregaar Proceduren ogsaa paa en moderne Maade, og i Loven om den faste Voldgift er der udtrykkelig henvist til Retsplejelovens Bestemmelser. Der faa Dommerne i Forvejen Indlægene og læse dem igennem. Saa kommer Retsmødet, Parterne møde og have deres Vidner med. Parterne lade Vidnerne afhøre, Dommerne kunne rette yderligere Spørgsmaal til dem, og saaledes bliver hele Sagen oplyst for Dommerne med det samme. Jeg husker saaledes den vistnok sidste Sag, jeg var med til. Der var Spørgsmaal om at afgøre, hvorvidt en Mand var Formand paa et Værksted eller Svend. Der blev det faktiske oplyst saa godt, som det var muligt. Alligevel, da Voteringen begyndte, var der Tvivl, ikke blot om den retlige Afgørelse — det var der ogsaa, men det lægger jeg ingen Vægt paa her —, men om det rent faktiske, den paagældendes Arbejdsforhold. Hvad gjorde vi? En fik den Idè, at man skulde tage et Par Automobile og køre ud paa Værkstedet og se paa de Forhold, under hvilke han arbejdede. Det gjorde man, og saaledes fik man Indtryk af det. Nu var der ingen Tvivl om det faktiske, man voterede, og Dommen faldt med det samme. Dette er en Umidelbarhed og et Liv i Retsplejen, som ganske savnes i den bestaaende.

For Højesterets Vedkommende tror